

piše Patricia Kiš
 snimio Vedran Benović/MUO

Andelka Galić, muzejska savjetnica Muzeja za umjetnost i obrt, vruće je kolovoške dane provela sa suradnicima dovršavajući pripreme golemog izložbenog projekta kojim će se prvi put predstaviti u javnosti umjetnine koje se čuvaju u riznici franjevačkog samostana Gospe od Milosti na Visovcu.

Izložba će se otvoriti najesen, a u pripremi je i monografija na tristotinjak stranica vezana uz ovu temu. Izložiti će petstotinjak predmeta iz riznice, odabranih iz većeg fonda, a većina ih je restaurirana upravo za izložbu koja je rađena u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom. Na izložbi voditeljica projekta Andelka Galić radi već pune tri godine. Najavljuje se kao najveći izložbeni baštinski projekt MUO ove godine i ekskluzivno ju predstavlja za Jutarnji list. Neki su od predmeta bili povremeno pokazani na izložbama, no sada se prvi put predstavljaju kao cjelina.

Kako tumači autorica izložbe, povijesni izvori bilježe postojanje samostana od 15. stoljeća, kada su sljedbenici reda sv. Franje "naselili napušteni augustinski samostan na Biljoj Stini usidrenoj u mirnom toku rijeke Krke između Roškog Slapa i Skradinskog Buka. Otočić, nešto veći od samostana, nasipavanjem je povećavan, a crkva i samostan su dograđivani, da bi konačan izgled dobili u 18. stoljeću. Od tog je razdoblja ovo i mjesto na kojemu su među ostalim djelovali istaknuti predstavnici Reda male braće kao profesori, koji su ondje pisali priručnike i povijesna djela".

Predmeti na izložbi čiji je naziv "Visovac: duhovnost i kultura na Biljoj Stini" pokazat će odabrane slike, skulpture, liturgijsko posuđe, devotionalije, liturgijskog ruho, knjižnu, arhivsku i glazbenu građu iz baštine franjevačkog samostana Gospe od Milosti. Radila je autorica s mnogim stručnjacima na izložbi, posebno ističe doprinos gvardijana fra Bože Duvnjaka, koji joj je bio dragocjen u realizaciji projekta jer je "osigurao potporu omogućivši pristup građi i izvorima, kroz posudbe i odobrenja predloženih konzervatorsko-restauratorskih zahvata te pružajući toplo gostoprimstvo istraživačima i timovima stručnjaka".

BILA STINA Vjernici često hodo-

Autorica izložbe Andelka Galić, muzejska savjetnica MUO-a, na izložbi radi pune tri godine, a vruće je kolovoške dane provela u posljednjim pripremama za otvorenje. Priprema se i opsežna monografija o Visovcu

časte na ovo mjesto, Gospi Visovačkoj, tako su se mnogi okupili i ovog 2. kolovoza. Središte štovanja je Gospina slika koju su franjevci, prema predaji, donijeli kada su pred turskom najezdom napustili Bosnu i pronašli novo utočište na Visovcu. Otok Visovac često nazivaju i Gospinim otokom. Slika Gospe Visovačke se, kako navodi autorica izložbe, smatra jednom od najčasnijih slika u Dalmaciji. Priča o njezinu nastanku vezana je uz šibensko progonstvo visovačkih fratara tijekom dugoga Kandijskoga rata u 17. stoljeću te njihov povratak na Bilu Stinu, kada su nastale dvije kopije izvorne slike iz 1576. - viso-

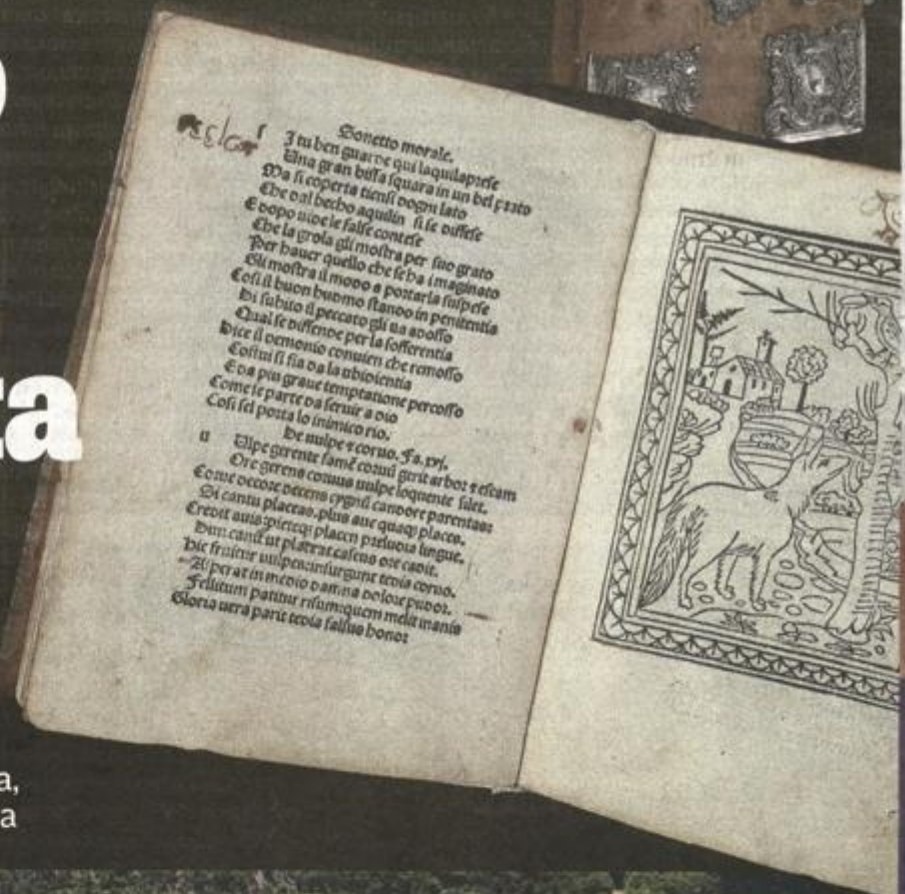
IZLOŽBA Najveći projekt Muzeja za umjetnost i obrt 2019.

Relikvijar od sedefa, (gore), "Pistole i evanđelja", lekcionar P. Kneževića (dolje). Ezopove basne, 1487. Inkunabula (skroz dolje)

Visovačko blago prvi put napušta samostan

Otkrivamo što će sve iz riznice poznatog svetišta na Krki biti pokazano u Zagrebu: slike najvažnijih mletačkih autora, relikvijar od sedefa, prvotisk Ezopovih basni i raspelo iz 14. stoljeća

Slijeva nadesno: "Bogorodica s djetetom" koja se pripisuje Jacopu Amignoniju. Procesijski križ iz 14. stoljeća. "Bogorodica s djetetom" iz Palestine, 19. stoljeće. Kalež, Venecija, 1735.

vačka i šibenska. Sliku je i opjevao pjesnik Petar Knežević.

Najstariji pak liturgijski predmet u Muzejskoj zbirci franjevačkog samostana na Visovcu je gotički opodni križ, odnosno procesijsko raspelo s kraja 14. stoljeća, koji ima simboličko značenje, a pripada razdoblju prije dolaska franjevaca na otočić.

POTPIS DONATORA U crkvi je, inače, i mramorni oltar Svetog Križa, za koji su ostali zabilježeni donatori, potpisani u podnožju, Marko i Ilija Marasović iz Rupa. Autorica je visoko ocijenila ovaj rad, svrstava ga u vrhunce navedenog razdoblja, odnosno, kako navodi, "središnje mjesto na oltaru zauzima monumentalno raspelo, nazivano 'veoma povlaštenim križem na Visovcu' zbog iznimne vrsnoće izvedbe mletačkog rada koji je svrstavan uz bok ostvarenja umjetnika čija su djela obilježila najviši domet venecijanske drvene skulpture zadnjih desetljeća 17. i početka 18. stoljeća". Najvrednije pak slikarsko djelo je Sveti Franjo Asiški u molitvi iz radionice Bernarda Strozija. Autorica izložbe dalje navodi: "Među mnogim otkrićima koje donosi projekt je slika Bogorodica s Djetetom na kojoj se kroz istraživanja vrsnih stručnjaka slika povezala sa sakralnim narudžbama mletačkog slikara Jacopa Amigonija, u 18. stoljeću kada se iz Londona vraća u Veneciju. Pojava važnoga slikarskog imena koje ne bilježe znatno bogatije zbirke u dalmatinskim gradovima (ili do sada nije zabilježeno na obali), i to na osamljenoj riječnoj hridi kr-

ševite Zagore, otkriva domete i sakupljački ukus franjevaca s Visovca".

Vrijedan je i relikvijar od sedefa s prikazom Navještenja, koji je stigao na otok iz Betlehema na početku 19. stoljeća, gdje ga je, kako tumače kronike, dao izraditi fra Grgur Kurtović iz Drniša. U samostanu se čuva Kantual C Petra Kneževića. Što se tiče pisane baštine, zaključuje autorica izložbe, "iz bogate rukopisne baštine franjevačke knjižnice i arhiva, među vrlo rijetkim i iznimno vrijednim primjercima tiskarskog umijeća iz europskih središta 'crne umjetnosti', među pet inkunabula je i prvotisak Ezopovih basni na talijanskom i latinskom jeziku, koji je u Bresci 1478. objavio tiskar Dobrić Dobričević. Osobitost ovog izdanja je popularizirana verzija Ezopova djela u stihovima, u prijevodu Accia Zucca na talijanski jezik, opremljena velikim drvoreznim ilustracijama".

Bit će izloženi i mnogi liturgijski predmeti. Uz pojedinačne liturgijske i druge crkvene predmete od srebra i metala, naime, visovačka zbirka obuhvaća veću cjelinu zavjetnih darova i kruna za sliku Bogorodice i Isusa, zavjetnih pločica raznih oblika te zavjetnog nakita. O tradiciji zavjetovanja Gospi Visovačkoj nema poznatih ranih podataka, no već je spomenuto da su 1708. godine iza oltara u crkvi postojala 52 srebrna zavjetna dara, četiri pozlaćena prstena i trinaest srebrnih nepozlaćenih prstena... ❧